

EXIGENȚE METODOLOGICE PRIVIND PROIECTAREA CURRICULARĂ A PROCESULUI DE FORMARE ȘI DEZVOLTARE PROFESIONALĂ A OFIȚERILOR SPECIALIȘTI ÎN EDUCAȚIE FIZICĂ MILITARĂ

METHODOLOGICAL REQUIREMENTS OF CURRICULUM DESIGN PROCESS FOR PROFESSIONAL TRAINING AND DEVELOPMENT OF OFFICERS IN THE MILITARY PHYSICAL EDUCATION BRANCH

Lt.col.instr.sup. Alin PELMUȘ*

Proiectarea curriculară a procesului de formare inițială și continuă a ofițerilor de educație fizică militară este eficientă în măsura în care aceasta acoperă evoluția în carieră a acestora, asigură specializarea pe funcțiile pe care le vor exercita și/sau misiunile încredințate și oferă posibilitățile de diferențiere în funcție de potențe și necesități sociale.

The curricular design process for initial and continuous training of officers of military physical education is effective insofar as it covers the evolution of their career, provides specialization in the positions they will hold and/or tasks entrusted and offers opportunities for differentiation according to their abilities and the social needs.

Cuvinte-cheie: competențe; capacități; curriculum; educație fizică militară; modelul absolventului; pregătire.

Keywords: skills, capacities; curriculum; Military Physical Education; graduate profile; training.

Resursa umană reprezintă forța creativă și generativă a unei organizații. De aceea, cea mai importantă investiție în cadrul unei organizații este cea în resursa umană, chiar dacă rezultatele ei devin benefice în timp.

În contextul internațional incert și profund marcat de schimbări în care se află societatea românească, educația profesională a resursei umane pentru Armata României, în general, și a ofițerilor, în particular, se înscrie pe o direcție strategică prioritară în ansamblul reformei învățământului militar, care trebuie racordat la tendințele sistemelor educaționale similare ale statelor NATO și UE, dar adaptat realităților și tradițiilor militare românești („reforma învățământului militar nu înseamnă

trecerea de la un sistem prost la unul bun, ci de la un sistem bun în anumite circumstanțe la un sistem bun în circumstanțe radical modificate. Esența reformei este adaptarea sistemului învățământului militar la situația și evoluțiile actuale și viitoare din armată, societate și lume”)¹.

Din această perspectivă, organizația militară trebuie să-și formeze și să-și dezvolte o resursă umană cu capacități ce-i vor permite să exercite o conducere de înaltă ținută intelectuală și etică a organismului militar ca întreg, precum și a tuturor structurilor componente, să ia decizii optime pentru soluționarea unor situații problematice diverse și să întrebuițeze armele și mijloacele tehnologice tot mai sofisticate.

Pornind de la acest deziderat, având în vedere nevoia stringentă de personal specializat a structurilor operaționale și a celor din domeniul

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: pelmusalin@yahoo.com

instruirii din Armata României, la nivelul Facultății de comandă și stat major/Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, s-a inițiat demersul de înființare a unui program de studii universitare de licență – *Educație fizică militară*.

Programul de studii menționat se poate realiza, în cadrul Consorțiului universitar, de către Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, în comun cu Academia Forțelor Terestre și va viza formarea, prin studii universitare de licență, a ofițerilor pentru Armata României și pentru alte instituții beneficiare din sistemul de apărare, ordine publică și securitate națională, astfel încât fiecare absolvent să poată exercita în strânsa lor conexiune atât rolul de ofițer cu educația fizică militară, cât și rolurile de conducător/lider militar, luptător, specialist militar, educator și cetățean în serviciul națiunii, devotați valorilor supreme: *patrie, onoare, datorie*.

Pentru formarea unor ofițeri de calitate specialiști în educație fizică militară, programul de studii se poate derula astfel:

Anul I de studiu

- componenta academică – în Academia Forțelor Terestre;
- componenta militară – în Academia Forțelor Terestre, în vederea formării competențelor de luptător.

Anul II de studiu

- componenta academică – în Universitatea Națională de Apărare „Carol I”;
- componenta militară – în Centrul de instruire pentru infanterie și vânători de munte și în Centrul de pregătire a cadrelor în domeniul educației fizice și sportului în armată, în vederea inițierii în armă/specialitate, sub forma unor module de instruire: Bazele tehnice ale armei (Infanterie) și, respectiv, Instrucție montană/Alpinism.

Anul III de studiu

- componenta academică – în Universitatea Națională de Apărare „Carol I”;
- componenta militară – în Centrul de instruire pentru infanterie și vânători de munte și în Centrul de pregătire a cadrelor în domeniul educației fizice și sportului în armată, în vederea inițierii în armă/specialitate, sub

forma unor module de instruire: Bazele tactice ale armei (Infanterie) și, respectiv, Supraviețuire în condiții extreme de climă și teren.

La finalizarea studiilor, absolvenților li se vor acorda diplomă de licență în domeniul pe care este fundamentat programul de studii – *Științe militare, informații și ordine publică*, specializarea – *Educație fizică militară*, gradul de sublocotenent și brevet de ofițer arma – infanterie și specialitățile aferente. De asemenea, aceștia vor fi repartizați pe funcții potrivit reglementărilor în vigoare și vor urma *Cursul de bază*, care se va organiza, în funcție de repartiție, de către Centrul de pregătire a cadrelor în domeniul educației fizice și sportului în armată sau de către Centrul de instruire pentru infanterie și vânători de munte.

La prima vedere, această proiecție pare a fi ușor de realizat, însă la inițierea oricărui program de studii este absolut necesar stabilirea unui cadru metodologic de identificare a necesităților sociale și de proiectare a modelului socio-profesional.

Proiectarea pedagogică presupune organizarea (structurarea) „acțiunilor și operațiilor care asigură funcționalitatea sistemului și procesului de învățământ la nivel general, specific/intermediar și concret/operational conform finalităților elaborate în termeni de politică a educației”². Din această perspectivă, proiectarea pedagogică implică definirea obiectivelor, conținuturilor, strategiilor învățării, probelor de evaluare și identificarea relațiilor dintre acestea.

Pentru stabilirea sferei competențelor ofițerului specialist în educație fizică, nu ne putem rezuma în procesul de formare a acestora doar la cerința de a gestiona cazuri și situații pe care le poate întâlni în cariera de ofițer. Studenților trebuie să le oferim o educație, care să constituie fundamentul pentru întreaga lor dezvoltare profesională în cariera militară, să-i formăm ca oameni de reflecție și de acțiune, gânditori creativi și cu spirit critic, capabili să găsească răspunsuri adecvate, cu o evidentă încărcătură etică.

Competențele exprimă tipuri de acțiuni care se încadrează în clase de competențe, pe baza cărora se constituie „arhitectura modelului profesional”³. Acestea sunt: general-umane, sociale și profesional-propriu-zise.

Complexitatea profilului ofițerului licențiat în educație fizică rezultă prin însumarea competențelor

sale definerii, cum ar fi: competența de luptător polivalent, de educator, de conducător militar și, nu în ultimul rând, competența de ofițer-cetățean român și, ulterior, în școlile de aplicație/centrele/bazele de instruire ale armelor cea de specialist în armă (specialitate).

Este ușor de observat că sistemul de formare a ofițerilor, asumându-și sarcina realizării educaționale, prin conținuturi ale învățării, strategii educaționale și structuri educaționale adecvate, a tuturor competențelor, este confruntat cu finalități „inedite”. În mod cert, ofițerul, spre deosebire de profesorul de educație fizică este solicitat să-și formeze și să-și exprime profesional profilul de concordanță cu specificitatea extrem de pronunțată a acțiunii militare, a structurilor și a colectivităților din armată. De asemenea, sunt necesare capacitățile de analiză și orientare istorică și politico-strategică, de integrare socială activă, de percepere a orizontului global al securității naționale, continentale și mondiale. La intersecția tuturor acestor vectori educaționali, a acestor trasee de profesionalizare, se articulează nucleul competențelor, se construiește calificarea sa distinctă care nu poate fi decât una bazată pe standarde de excelență.

Competența este norma strategică atât în proiectarea profilului ofițerului, cât și a sistemului educațional de pregătire (formare, specializare și perfecționare) a acestuia. Planurile de învățământ, conținuturile învățării derivă din și se justifică (ca sens și finalitate) tocmai prin modelul ofițerului.

În condițiile autorizării de funcționare provizorie a programului de studii menționat și, ulterior, de acreditare a acestuia, formarea ofițerilor specialiști în educație fizică militară se va fundamenta, proiecta, derula și evalua având repere necesitățile Armatei României și a altor structuri din sistemul național de apărare, ordine publică și siguranță națională, tradițiile militare românești, dinamica fenomenului militar și exigențele interoperabilității/compatibilității cu structurile NATO și UE.

Curriculumul educațional, în acord cu standardele generale și specifice de evaluare academică și acreditare, va fi centrat pe formarea de competențe și capacități și nu pe conținuturi în sine. Construcția curriculară va avea la bază modelul socio-profesional al ofițerului specialist în educație fizică militară elaborat de către beneficiari (categoriile de forțe ale armatei, alte structuri din sistemul național de apărare, ordine publică și siguranță națională).

Fundamentarea instruirii potrivit competențelor care se vor forma are menirea de a raționaliza și a optimiza întregul sistem instructiv-educativ.

Etapele proiectării instruirii cuprind:

- a) proiectarea competențelor;
- b) proiectarea capacităților;
- c) proiectarea conținutului învățământului;
- d) proiectarea cunoștințelor, deprinderilor, comportamentelor;
- e) proiectarea disciplinelor de învățământ (potrivit competențelor și capacităților).

Realizat în plan preponderent mental, procesul proiectării competențelor și al capacităților cuprinde:

- inventarierea competențelor pentru identificarea acestora în câmpul coerent al practicii (experienței) profesiei;

- depistarea unor competențe inexistente, cel puțin la prima vedere, în practica instruirii, dar necesare funcțional în baza practicii profesionale;

- a) proiectarea strategiilor de învățare școlare:

- proiectarea situațiilor de învățare;
- proiectarea situațiilor de evaluare;
- proiectarea formelor de evaluare;
- proiectarea formelor de organizare ale învățământului.

- b) proiectarea documentelor de conducere universitară:

- proiectarea planului de învățământ;
- proiectarea programelor analitice;
- c) proiectarea documentelor didactice
- proiectarea manualelor și a strategiilor de învățare;
- proiectarea materialelor didactice.

A educa înseamnă a orienta, a dirija, a conduce pe cineva (persoane implicate într-un proces de formare sau perfecționare) către un scop dinainte stabilit.

Pentru identificarea și proiectarea funcțiilor caracteristice ce și le asumă ofițerul, se construiește, în etape, un model socio-profesional.

Structura setului de funcții ale unei profesii este posibilă prin analiza sarcinilor profesionale.

Proiectarea profilului ofițerului se identifică în practica profesiei competențele existente, efectiv practicate. Simultan, rezultă funcții (dimensiuni ale funcțiilor) noi. Acestea sunt proiectate ca atare. Deci, în sens metodologic, identificarea este o parte a proiectării, o primă etapă a acesteia.

Este necesar și util ca demersul analitic să fie extins prin:

- analiza istorică: întrebări la timpul trecut care să opereze în momente cheie ale acțiunii militare;
- analiza prospectivă: întrebări la timpul viitor asupra evoluțiilor posibile și probabile în planuri vitale pentru exercitarea profesiei;
- analiza combinată a profesiei de militar (praxiologia istorică și prospectivă).

Practic, trebuie să se opereze în interiorul fiecăruia dintre rolurile sociale ale ofițerului (om, cetățean, militar).

Vor trebui identificate acele componente, dimensiuni, trăsături existente ale personalității umane, vital necesare pentru făurirea ofițerului, componente și trăsături pe care acțiunea instructiv-educativă de formare, perfecționare se sprijină, se fundamentează și care sunt preluate și specializate în sens militar.

În această logică, analizând rolurile cadrului militar, vom observa ce funcții angajează, după cum urmează:

Rolul de om:

- funcția raționalității;
- funcția socialității.

Rolul de cetățean:

- funcția civismului;
- funcția patriotismului.

Rolul de militar:

- funcția de luptător;
- funcția de specialist în armă;
- funcția de educator;
- funcția de conducător.

Astfel, competențele proiectate ale ofițerului, în general, și ale ofițerului specialist în educație fizică militară, în special, sunt:

a) competențe general-umane:

- competența raționalității;
- competența socialității;

b) competențe cetățenești:

- competența civismului;
- competența patriotismului;

c) competențe militare:

- competența de luptător;
- competența de specialist în armă;
- competența de educator;
- competența de conducător.

Competențele militare dau profilul ofițerului. În proiectarea capacităților pentru fiecare competență

și a conținuturilor învățării, se ține, cu obligativitate, seama de asocierea funcției de conducător la funcțiile de specialist în armă și de educator.

Practic, funcția de luptător a ofițerului interferează cu cea de conducător; funcția de specialist în armă se interferează cu cea de instructor și de conducător în utilizarea tehnicii militare; funcția de educator este indisolubil legată de cea de conducător al sistemelor și proceselor educației militare.

Prin toate acestea, ofițerul cu educația fizică poate deveni un lider militar. Pe cale de consecință, el trebuie format și perfecționat ca atare în învățământul militar.

Proiectarea conținuturilor învățării se face după identificarea capacităților cadrului militar, deoarece:

- capacitățile definesc, caracterizează actele concrete, practice ale manifestării ofițerului în fiecare din competențele sale;

- capacitățile realizează „deschiderea” directă spre cunoștințe, deoarece ele trebuie „acoperite” prin conținuturi necesare și suficiente, formate instructiv, adăugite și perfecționate pe întreg parcursul carierei militare.

Analiza întemeiată pe domeniile de generare a capacităților se finalizează prin inventarul capacităților.

Raportându-se la acest inventar, specialiștii în curriculumul universitar proiectează conținuturile necesare și suficiente pentru formarea fiecărei capacități. Acestea îmbracă, prin însăși natura proiectării, forma unor module de învățământ. Analiza similitudinilor de conținut a modulelor face cu putință gruparea acestora în discipline de învățământ.

Proiectarea curriculară a conținuturilor învățării este determinată de o dublă necesitate:

- necesitatea realizării fundamentelor profesiei militare simultan cu pregătirea pentru prima funcție în etapa formării;

- necesitatea succesiunii conținuturilor pentru asigurarea specializării și perfecționării cadrului militar.

Acest fapt impune structurarea conținuturilor învățării în categorii de conținuturi, acestea fiind:

- conținuturi generale prin care se fundamentează întreaga profesie militară;

- conținuturi de profil, de pregătire în armă/specialitate;

- conținuturi care vizează treptele operațional-tactice;
- conținuturi de specializare, realizate doar pe treptele ulterioare formării inițiale, ele vizând specializarea în cadrul specialității militare/armeii, dobândirea de noi cunoștințe și abilități în consonanță cu înnoirea tehnologiei militare, a procedurilor și a instrumentelor de conducere militară.

Procesul de formare, perfecționare și specializare impune structurarea conținuturilor, după categoriile de pregătire, în:

- a) pentru perioada de formare:
  - conținuturi de bază;
  - de pregătire științifică fundamentală;
  - de pregătire militară de bază (generală);
  - conținuturi de profil sau/și de specializare (în armă);
- b) pentru treptele ulterioare:
  - conținuturi pentru prima funcție;
  - conținuturi de profil; aprofundarea și dezvoltarea interarme și între categorii de forțe ale armatei;
  - conținuturi pentru funcțiile ulterioare;
  - conținuturi de specializare.

Gruparea și parcurgerea conținuturilor instruirii într-un sistem bazat pe formarea ofițerului ca om cu o solidă formație științifică adecvată rolului său de conducător asigură realizarea succesivă în etape distincte a competențelor sale conducător de grupuri, specialist în armă, luptător polivalent, educator, cetățean, finalități ale procesului instructiv-educativ.

Gama tot mai largă a misiunilor în care sunt implicate structurile Armatei Române, acum și în perspectivă, exigențele compatibilizării cu structurile militare ale NATO și UE, precum și aplicarea concepției promovate prin „Procesul de la Bologna”, readuc în discuție și redimensionează sfera competențelor ofițerului. În acest context, competențele viitorului ofițer cu educația fizică militară trebuie să asigure: realizarea unor programe de pregătire în concordanță cu nivelul dezvoltării

motrice a grupului și cu misiunile pe care acesta urmează să le îndeplinească; menținerea unei stări optime de sănătate; aplicarea celor mai adecvate mijloace de recuperare fizică și psihică a militarilor, după executarea misiunii, astfel încât aceștia să poată răspunde în timp scurt, cu aceeași eficacitate, următoarei misiuni.

În concluzie, proiectarea curriculară devine eficace în măsura în care acoperă, din perspectiva formării continue, evoluția în carieră a ofițerului de educație fizică militară, asigură specializarea pe funcții și/sau misiuni și oferă posibilități de diferențiere în funcție de potențe și necesități sociale.

NOTE:

1 N. Bălan, *Reforma învățământului militar. Premise, condiționări și consecințe*, în „Buletinul învățământului militar”, anul I, nr. 1, Ministerul Apărării Naționale, Direcția Învățământului Militar, București, 1994, p. 8.

2 S. Cristea, *Dicționar de termeni pedagogici*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1998, p. 385.

3 D. Iacob, *Competență și schimbare. O perspectivă politico-militară și educațională*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1996, pp. 161-165.

BIBLIOGRAFIE

Bălan Neculai, *Reforma învățământului militar. Premise, condiționări și consecințe*, în Buletinul învățământului militar, anul I, nr. 1, Ministerul Apărării Naționale, Direcția Învățământului Militar, București, 1994.

Cristea S., *Dicționar de pedagogie*, Editura Litera – Litera International, București-Chișinău, 2000.

Cristea S., *Finalitățile educației – un model managerial*, în Revista de Pedagogie, nr. 8, București, 1994.

Iacob D., *Competență și schimbare. O perspectivă politico-militară și educațională*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1996.

Oprean Constantin, Kifor Claudiu Vasile, *Managementul calității*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2002.